

В Е Ч Н А К Л А С И К А

Гюстав Флобер
**Възпитание
на чувствата**

Има цял един свят
на чувства, които не
са така мимолетни



Анотроф

Gustave Flaubert
L'Éducation sentimentale

Гюстав Флобер
Възпитание на чувствата

© Пенка Пройкива, преводач, 1970, 1979, 2001, 2016

© Фиделия Косева, дизайн на корицата, 2016

© *Анотроф* – запазена марка на

„Алто комюникейшънс енд пъблишинг“ ООД, 2016

ISBN 978-954-2962-32-8

Гюстав Флобер

Възпитание на чувствата

*Превела от френски
Пенка Пройкива*

Апостроф
София, 2016

Тя седеше съвсем сама в средата на скамейката или поне той не забеляза никого, ослепен от сиянието на очите ѝ. Точно когато минаваше край нея, тя вдигна глава. Фредерик неволно преви рамене и чак когато подмина, я погледна.

Тя носеше сламена шапка с широка периферия и с розови панделки, които вятърът развяваше зад гърба ѝ. Черните ѝ коси, вчесани ниско, докосваха крайчеца на гъстите вежди и някак любовно очертаваха овала на лицето ѝ. Роклята ѝ от светъл муселин на точки се разстилаше около нея в многобройни гънки. Тя бродираше нещо и правилният ѝ нос, брадичката ѝ, цялото ѝ същество се открояваше на фона на синьото небе.

Продължаваше да седи все в същата поза и той няколко пъти мина напред-назад, уж случайно, после се спря до чадърчето ѝ, облегло на скамейката, и се престори, че гледа една лодка в реката.

Никога досега не бе съзирал такава блестяща мургава кожа, такава съблазнителна талия, такива изящни пръсти, през които прозираше светлината. Удивен, Фредерик гледаше кошничката ѝ за ръкоделие, сякаш виждаше нещо необикновено. Какво е нейното име, откъде идва тя, как живее, какво е миналото ѝ? Искаше му се да види обстановката в стаята ѝ, всичките рокли, които бе обличала, хората, които беше посещавала, и дори страстният копнеж за притежание изчезна пред едно друго, много по-дълбоко желание, превърна се в безпределно мъчително любопитство.

Появи се негърка със забрадка, която водеше за ръка момиченце. Детето като че ли току-що се беше

събудило и лицето му бе обляно в сълзи. Бавачката го взе на коленете си и заговори:

– Госпожицата не слуша, пък е вече седемгодишна. Мама няма да я обича вече. Докога ще ѝ прощават прищевките!

Фредерик с радост слушаше тези думи, сякаш те бяха за него някакво откритие, постижение.

Може би тя бе андалуска или креолка, навярно тази негърка беше от островите.

Зад гърба ѝ, върху медната обвивка на борда, беше метнат дълъг шал на лилави ивици. Кой знае колко пъти през хладните вечери по море тя се бе загръщала с него, бе покривала краката си, бе се завивала, за да поспи. Но натезал от ресните, шалът се плъзгаше малко по малко, още миг и щеше да падне във водата. Фредерик скочи и го улови.

Тя му каза:

– Благодаря, господине.

Очите им се срещнаха.

– Жено, готова ли си? – извика точно тогава появилият се на стълбата господин Арну.

Госпожица Март се спусна към него, увисна на шията му, задърпа мустаците му. Долетяха звуци на арфа, момиченцето поиска да види „музиката“, негърката доведе арфиста в първа класа. Арну позна един бивш модел и му заговори на „ти“ за изненада на присъстващите. После арфистът отметна дългите си коси, протегна ръце и засвири.

Разнесе се източен романс, в който се говореше за кинжали, цветя и звезди. Парцаливият музикант пееше с хрипков глас, бученето на машините нарушаваше такта, арфистът дръпна по-силно струните – те затрептяха и от металните им звуци сякаш се изляха

ридания и жалба на горда, разбита любов. От двете страни на реката дърветата свеждаха клони до водата, подухна свеж ветрец, госпожа Арну гледаше разсеяно в далечината. Когато музиката спря, премигна няколко пъти, сякаш разбудена от сън.

Арфистът се приближи смирено до тях. Докато Арну търсеше дребни пари, Фредерик протегна ръка и разтваряйки срамежливо пръсти, пусна една златна монета в каскета му. Той даде тази милостиня не от суета, за него това беше молитвен жест, свързан с мисълта за нея, бе почти религиозен порив на сърцето.

Арну му направи път и сърдечно го покани да слезе долу с тях. Фредерик каза, че току-що е закусил, всъщност умираше от глад, но нямаше повече нито сантим в кесията си.

После обаче размисли, че и той като всеки пътник има право да поседи там.

Няколко буржоа се хранеха около кръгли маси, един келнер сновеше между тях. Господин и госпожа Арну се бяха настанили в дъното вдясно. Фредерик седна на дългото плюшено канапе и взе оставения там вестник.

Те смятали да вземат в Монтро дилижанса за Шелон. Щели да останат един месец в Швейцария. Госпожа Арну упрекна мъжа си, че прекалено много глези детето. Той прошепна нещо на ухото ѝ, сигурно ѝ стана приятно, защото тя се усмихна. После стана и дръпна зад нея завесата на прозореца.

Ниският бял таван рязко отразяваше светлината. Фредерик стоеше срещу нея и различаваше сянката на ресниците ѝ. Тя потапяше устни в чашата си, чупеше парченца хляб с пръсти, медальончето от

лазурит, закачено на златна верижка около ръката ѝ, подрънкваше, докосвайки чинията. А другите около тях изобщо не я забелязваха.

От време на време виждаха през илюминаторите акостирали до кораба лодка, която откарваше или довеждаше нови пътници. Хората, насядали около масите, поглеждаха и назоваваха крайбрежните селища.

Арну не беше доволен от кухнята, възмути се, когато му донесоха сметката, и заяви, че трябва да намалят цената. После отведе младия човек на предната палуба да пият грог. Фредерик обаче скоро отиде под платнения навес, където се беше върнала госпожа Арну. Тя четеше книжка със сива корица. От време на време ъгълчетата на устата ѝ се повдигаха и искра от удоволствие озаряваше лицето ѝ. Той завидя на този, който бе съчинил толкова интересни неща. Колкото повече я съзерцаваше, толкова по-ясно съзнаваше каква пропаст се разтваря помежду им. Мислеше си, че след малко ще се раздели завинаги с нея, без тя да му е казала едничка дума, без той да е оставил в сърцето ѝ някакъв спомен.

Вдясно се простираше равнина, вляво – пасбище, което постепенно преминаваше в хълм, обрасъл с лозя и орешаци, виждаше се потънала в зеленина мелница, а малко по-далеч лъкатушни пътечки се виеха по бяла скала, докосваща небето. Да можеше да се изкачи на хълма рамо до рамо с нея, обгърнал талията ѝ, докато роклята ѝ разпилява пожълтелите листа, заслушан в гласа ѝ, загледан в сиянието на очите ѝ, какво щастие! Да можеше параходът да спре и те да слязат, това беше толкова просто, колкото да отместеш слънцето.

По-нататък се издигаше замък с остър покрив и четвъртити кули. Пред фасадата гъстрееха цветни лехи, алеи с високи липи, сплетени в тъмни сводове, се губеха във вътрешността. Той мислено я видя как се разхожда край живия плет. В този миг на входната площадка между сандъчетата с портокалови дръвчета се появиха млада жена и млад мъж. После всичко изчезна.

Момиченцето играеше около него. Фредерик понечи да го целуне. То се скри зад прислужницата. Майката го смъмри, че не е любезно с господина, който спасил шала ѝ. Не беше ли това косвена покана за разговор?

„Дали най-сетне ще ми каже нещо?“ – питаше се той.

Времето течеше. Как да получи покана да посети семейство Арну? Понеже не можа да измисли нищо по-хубаво, той заговори за есенните багри и добави:

– Ето че зимата приближава, сезонът за балове и вечери!

Но Арну беше прекалено зает с багажа си. Показа се сюрвилският бряг, приближаваха двата моста, минаха край въжарска работилница, после край редица ниски къщи, на брега имаше котли с катран, дървени трупи, дечурлига се премятаха по пясъка. Фредерик зърна човек с куртка и му извика:

– Побързай!

Пристигнаха вече. Той едва откри Арну сред гълпата пътници. Арну му стисна ръката.

– Всичко хубаво, господине.

Когато се озова на кея, Фредерик се обърна. Тя стоеше права до кормилото. Той отпрати към нея поглед, в който се опита да вложи цялата си душа,

тя не помръдна дори. Сякаш не бе забелязала нищо. Фредерик не отговори на поздравите на своя прислужник, а извика:

– Защо не доведе колата дотук?

Прислужникът се заизвинява.

– Що за несъобразителност! Дай ми пари!

И Фредерик се отправи към една странноприемница, за да се нахрани.

Четвърт час по-късно му се прииска да влезе уж случайно в двора, където спираха дилижансите. Дали няма да я види още веднъж?

„И за какво?...“ – запита се той.

После колата потегли. Двата коня не бяха на майка му. Тя беше заела единия от господин Шамбрион, бирника. Изидор, тръгнал в навечерието, си беше починал в Бре до вечерта и пренощувал в Монтро, затова конете бяха бодри и сега тропаха пъргаво по пътя.

Край тях се простираха безкрайни ожънати нивя. От двете страни на пътя растяха дървета, от време на време се мяркаха купчини камъни, малко по малко той се отдаде на спомени – преживя мислено цялото си пътешествие – Вилньов Сен Жорж, Аблон, Шатийон, Корбей, други места, видя всичко така ясно, че сега откриваше нови неща, по-интимни подробности, изпод последния волан на роклята ѝ се подаваха малките ѝ крачета, обути в изящни копринени светлокафяви боти, платненият навес се издигаше над главата ѝ като балдахин, а червените топчета по края трептяха неспирно под полъха на вятъра.

Тя приличаше на героиня от книгите на романтиците. Той не би желал да прибави, не би желал да

отнеме нищо от образа ѝ. Всемирът изведнъж на-
расна. Тя беше онази лъчезарна точка, в която се
съсредоточава всичко, и полюляван от тръскането
на колата, със зареян в облаците поглед през полу-
затворени клепащи, той се отдаде на мечтателна без-
пределна радост.

В Бре не дочака да дадат овес на конете, а тръгна
сам по пътя. Арну я беше нарекъл „Мари“. Той из-
вика високо: „Мари!“ Гласът му замря в простора.

Небето на запад пламтеше в пурпурни багри. Го-
леми снопи жито, издигнати сред ожънатите нивя,
хвърляха огромни сенки. В далечината в някакъв
чифлик залая куче. Фредерик потръпна, обзет от не-
обяснимо безпокойство.

Когато Изидор го настигна, той седна на капрата
и подкара сам колата. Неувереността му изчезна.
Твърдо реши на всяка цена да влезе в дома на Арну,
да се сближи със семейството. У тях сигурно беше
забавно, впрочем самият Арну му харесваше, пък
после кой знае? Кръвта обагри лицето му. Слепо-
очията му туптяха. Той плесна с камшика и подкара
конете, които се понесоха така бързо, че старият ко-
чияш заповтаря:

– По-полека, по-полека, ще ги подплашите!

Постепенно Фредерик се успокои и се заслуша в
приказките на прислужника.

Чакали господина с голямо нетърпение. Госпожи-
ца Луиз дори се разплакала, че не я взел в колата.

– Коя е тази госпожица Луиз?

– Не се ли сещате? Дъщерята на господин Рок.

– Вярно, забравих! – каза небрежно Фредерик.

Междувременно двата коня едва вървяха. Те на-
куцваха един до друг и девет часът прозвъни от

кулата „Сен Лоран“, когато Фредерик пристигна на площад „Арм“, пред къщата на майка си. Просторният дом с градина към полето придаваше още по-голяма тежест на госпожа Моро, която и без това беше най-уважаваната личност в този край.

Тя произхождаше от стар, благороднически род, вече на изчезване. Мъжът ѝ, плебей, за когото я бяха омъжили родителите ѝ, бе загинал на дуел, оставяйки я бременна и с твърде объркани сметки. Посрещаше три пъти седмично гости и от време на време даваше прекрасни вечери. Но броят на свещите се пресмяташе винаги предварително и тя чакаше нетърпеливо получаването на арендата. Оскъдицата, която прикриваше като порок, я караше да гледа сериозно на живота. Проявяваше добродетели без престорено благочестие и без озлобление. Дори и най-малката милостиня, която даваше, изглеждаше като голямо благодеяние. С нея се съветваха за избора на прислужници, за възпитанието на младите момичета, как да си сварят сладкото, а Негово пресвещенство отсядаше в дома ѝ, когато обикаляше епархията.

Госпожа Моро имаше големи амбиции за сина си. Тя не обичаше да порицават правителството пред нея, сякаш вземаше предварителни мерки. На първо време Фредерик ще се нуждае от покровители, после благодарение на способностите си ще стане държавен съветник, посланик, министър. Успехите му в Санския колеж оправдаваха гордите ѝ мечти – той беше получил първа награда.

Когато Фредерик влезе в гостната, всички наскочаха шумно и го разцелуваха. После насядаха в кресла и столове край камината. Господин Гамблен

веднага го запита какво е мнението му за госпожа Лафарж. Нейният процес, твърде нашумял по това време*, предизвика горещ спор, госпожа Моро скоро го прекрати за голямо съжаление на господин Гамблен, който смяташе, че този разговор е полезен за младия човек, бъдещ юрист, затова напусна обиден гостната.

Нима държането на един приятел на дядо Рок можеше да изненада някого! Във връзка с дядо Рок заговориха и за господин Дамбрюз, който неотдавна беше купил имението Ла Фортел. Но бирникът беше отвел Фредерик настрана и го разпитваше какво мисли за последния труд на господин Гизо**. Всички искаха да се осведомят как вървят работите му, госпожа Бьоноа ловко го заразпитва за вуйчо му. Как се чувствал милият им сродник? Вече никак не им се обаждал. Няма ли той един трети братовчед в Америка?

Готвачката съобщи, че е приготвила яденето за господин Фредерик. Гостите деликатно се оттеглиха. Когато майката и синът останаха сами в салона, тя тихо запита:

– Е?

Старецът го приел сърдечно, но с нищо не издал намеренията си.

Госпожа Моро въздъхна.

„Къде ли е тя сега?“ – мислеше си Фредерик.

Дилижансът пътуваше, а тя сигурно, загърнатата в своя шал, бе подпряла прелестната си главица на облегалката на купето и спеше.

* Мари Лафарж била обвинена през 1840 г., че е отровила нелюбимия си съпруг. Привлечените от съда като вещи лица видни учени застанали на различни позиции и това дало повод за спорове в пресата и в обществото. Госпожа Лафарж била осъдена на доживотна каторга. – Б. ред.

** Вероятно става дума за преизданието на труда на френския историк и държавен деец Франсоа-Пиер-Гийом Гизо „История на цивилизацията във Франция“. – Б. ред.

Тъкмо се качваха в стайте си, когато един прислужник от „Син дъо ла Кроа“ му донесе бележка.

– Какво има?

– Делорие ме вика.

– Аха! Твоят приятел! – усмихна се презрително госпожа Моро. – Намерил подходящ час, няма-що!

Фредерик се поколеба. Но приятелството надделя. Той сложи шапката си.

– Поне не се бави дълго! – помоли майка му.

Гюстав Флобер
ВЪЗПИТАНИЕ НА ЧУВСТВОТА

Превод *Пенка Пройкива*
Редактор *Яна Аргирупулос*
Коректор *Грета Петрова*
Дизайн и предпечат *Фиделия Косева*

Френска. Ново издание.
Формат 60x90/16. Печатни коли 36
ISBN 978-954-2962-32-8

Апостроф

Запазена марка
на „Алто комюникейшънс енд пъблишинг“ ООД

София, ул. „Кракра“ № 20
тел.: 02/943 87 16
e-mail: office@apostrof.bg

Книгите на „Апостроф“ може да закупите с отстъпка
от www.bookstore.enthusiast.bg



www.bookstore.enthusiast.bg

Печат АЛИАНС ПРИНТ

Струваше му се, че щастието, предопределено за възвишената му душа, закъснява.

На какво ни учи срещата с любовта и страстта, с привързаността и разочарованието, приятелството и предателството, лоялността и непочтеността, възхищението и презрението? На какво дължим развитието в живота си – на нашите собствени решения, съдба или чист късмет?

„Възпитание на чувствата“ е роман за объркващата сила на човешката емоционалност. История за голямата любов и неизбежната революция.



Цена: 17,99 лв.



9 789542 962328